

Rytų kaimynystės atspindžiai

Informacinė svarbiausių Rytų kaimynystės įvykių apžvalga

Nr. 8 (30) // 2011 07 29-08 15

EESC

Rytų Europos studijų centras

Rusijos imperinės ambicijos

Rugpjūčio 5 d. Rusijos Federacijos premjeras Vladimiras Putinas pareiškė, kad Šiaurės Osetijos bei Baltarusijos prisijungimas prie Rusijos Federacijos yra tikėtinas dalykas, tačiau priklausys nuo pačių gyventojų apsisprendimo. Tokia nuomonė išsakyta susitikimo su jaunimo organizacija „Naši“, remiančia Rusijos valdžią, metu. Gruzijoje, Baltarusijoje bei kitose posovietinėse respublikose toks pareiškimas interpretuotas kaip Rusijos slaptų pretenzijų į šias teritorijas atskleidimas.

Oficialus Minskas atsisakė komentuoti V. Putino pasisakymą, tačiau pažymėjo, kad šalies suverenitetas yra „šventas dalykas“ ir negali tapti derybų objektu. Baltarusijos opozicinės jėgos apkaltino V. Putiną dėl imperinių ambicijų. Ekspertai teigia, kad tokia retorika Baltarusijos ekonomikos krizės metu yra užuomina Aleksandrui Lukašenkai, kad jam nelieka kitos išeities, kaip tik eiti link glaudesnės ekonominės integracijos su Rusija.

Pažymėtina, kad jaunuolis, tirtinęs V. Putinui, kad baltarusiai labai nori integruotis į Rusiją, tebuvo propagandos priemonė ir visiškai neatspindi tendencijų Baltarusijos visuomenėje. Net oficialūs sociologiniai tyrimai rodo, kad tik 3 proc. Baltarusijos gyventojų norėtų gyventi vieningoje Rusijos-Baltarusijos valstybėje.

Kalbėdamas apie Šiaurės Osetiją, Rusijos prezidentas Dmitrijus Medvedevas pareiškė, kad šiuo metu nėra jokių nei teisinių, nei faktinių prielaidų jos prijungimui prie Rusijos, tačiau pabrėžė, kad ateityje situacija gali pasikeisti.

Pietų Osetijos vadovo Eduardo Kokojty teigimu, Pietų Osetija ir jos gyventojai sieks narytės Rusijos-Baltarusijos Sąjunginėje valstybėje po to, kai Baltarusija pripažins Pietų Osetijos nepriklausomybę. Tuo tarpu parlamento vadovas Stanislavas Kočijevs paskelbė, kad Pietų Osetijos gyventojai svajoja susijungti su Šiaurės Osetijos gyventojais. Anot jo, Pietų Osetija yra pasiruošusi įstoti tiek į Rusijos-Baltarusijos sąjunginę valstybę, tiek ir į pačią Rusijos Federaciją.

Tarptautinių ekspertų teigimu, Rusijai nebūtų lengva aneksuoti Pietų Osetiją, kadangi Rusija ilgą laiką deklaravo esanti Pietų Osetijos nepriklausomybės gynėja. Visgi, anot Gruzijos užsienio reikalų vice ministro Sergi Kapanadze, Rusija yra pajėgi bet kuriuo metu aneksuoti Šiaurės Osetiją. Ši teritorija yra svarbi Rusijai – čia yra dislokuota Rusijos karinė bazė, be to, šio regiono ekonomika šiandien yra visiškai priklausoma nuo Rusijos. S. Kapanadze paragino ES ir JAV išreikšti susirūpinimą tokia Kremliaus retorika.

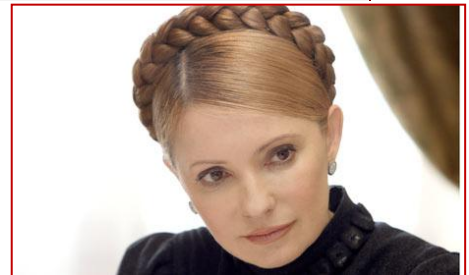
Rugpjūčio 8 d., siekiant paminėti trečiąsias karinio konflikto tarp Rusijos ir Gruzijos metines, D. Medvedevas perdavė parlamentui ratifikuoti du jau prieš metus pasirašytus susitarimus dėl Rusijos karinių bazių įkūrimo Pietų Osetijoje ir Abchazijoje. Šie susitarimai leidžia Rusijai nemokamai laikyti po 3800 karių bei sunkiosios ginkluotės abejose teritorijose 49 metus.

Parengta remiantis: Transitions Online, Jamestown Foundation, ВЗГЛЯД.РУ, Независимая Газета (Nuotrauka iš latestworldnewss.blogspot.com)

Julijos Tymošenko kontraversiška byla Ukrainoje

Buvusi Ukrainos ministrė pirmininkė Julija Tymošenko prokurorų prašymu buvo sulaikyta rugpjūčio 5 dieną. Jai pateikti kaltinimai dėl piktnaudžiavimo įgaliojimais 2009-aisiais su Rusija pasirašant žalingą dujų tiekimo sutartį. Dabartinis Ukrainos premjeras Mykola Azarovas pareiškė, kad jo pirmtakės J. Tymošenko pasirašyta sutartis šaliai atnešė 100 mlrd. grivinų (12,5 mlrd. dolerių) nuostolių. J. Tymošenko, kuriai gresia laisvės atėmimo bausmė nuo 7 iki 10-ies metų, savo kaltę neigia.

Buvusios premjerės suėmimas žiniasklaidoje vertinamas kaip politinis susidorojimas ir Ukrainos prezidento Viktoro Janukovičiaus asmeninis kerštas buvusiai savo oponentei. Galima priminti, jog J. Tymošenko, kiek daugiau nei 3 proc. pralaimėjusi prezidento rinkimus 2010-aisiais metais, apkaltino V. Janukovičių duomenų klastojimu.

Buvusios premjerės šalininkai, o taip pat daugelis Ukrainos ir Vakarų apžvalgininkų teismo procesą traktuoja kaip dabartinės valdžios siekį pašalinti pagrindinį varžovę iš 2015-aisiais metais vyksiančių prezidento rinkimų bei kitais metais vyksiančių parlamento rinkimų. J. Tymošenko yra laikoma vienintele realia opozicijos kandidate. Juo labiau, kad pagal Ukrainos įstatymus, teistiems asmenims balotiruotis draudžiama, todėl kelias į prezidento postą vėl atsivertę V. Janukovičiui.

Vokietija, Prancūzija, Švedija sukritikavo teismą. JAV prezidento Barako Obamos administracija esamą situaciją taip pat vertina kritiškai. Faktą, jog Ukrainoje dėl korupcijos teisiams tik opozicijos atstovai, jie vadina selektyviu teisingumo vykdymu. Savo ruožtu V. Janukovičius patikino, jog į teismų procesus nesikiša ir nesiekia specialiai susidoroti su J. Tymošenko.

Parengta remiantis: Guardian, Voice of America, Carnegie Moscow Center (Nuotrauka iš Guardian)

Būsimo prezidento paieškos Kazachstane

Liepos viduryje Kazachstano prezidentui Nursultanui Nazarbajevui Vokietijoje buvo atlikta prostatos operacija. Nors oficiali Astana šį faktą neigia, žinia paskatino diskusijas apie tai, kas galėtų tapti Kazachstano vadovu, jei N. Nazarbajevus paliktų politinę areną.

N. Nazarbajevus, esantis valdžioje nuo 1989 metų, kaip ir Uzbekistano prezidentas Islamas Karimovas yra ilgiausiai valdantis šalies vadovas posovietinėje erdvėje. Šių metų sausio mėnesį N. Nazarbajevus pareiškė, kad valdys šalį tiek, kiek jam leis jo žmonės ir jo sveikata. O balandį surinkęs virš 95 proc. balsų, buvo perrinktas jau ketvirtajai 5 metų kadencijai.

Kazachstano Konstitucija numato, kad prezidentui mirus ar tapus neįgaliu, laikinai einantis prezidento pareigas yra parlamento pirmininkas. Verta prisiminti Turkmėnijos patirtį, kuomet prieš 5 metus mirus prezidentui Saparmuratui Nijazovui, analogiška konstitucijos nuostata buvo ignoruota.

Po balandžio mėnesio rinkimų buvo tikėtasi, kad N. Nazarbajevus pradės rengti savo įpėdinį, kad galėtų užtikrinti savo saugumą bei išvengti chaoso, galinčio kilti jam palikus prezidento postą. Vienas iš labiausiai tikėtinų pretendentų yra Nazarbajevų dukters vyras milijardierius Timuras Kulibajevus, kurį Nazarbajevus neseniai paskyrė fondo „Samiuk-Kasyna“, užsiimančio Kazachstano strateginių sričių finansavimu, vadovu. Taip pat jis buvo įtrauktas į Gazpromo direktorių tarybą. Politologų teigimu, T. Kulibajevui bandoma sukurti svarbaus politinio žaidėjo tiek Kazachstano, tiek pasaulio politinėje arenoje įvaizdį. Vis dėlto manoma, kad pats T. Kulibajevus nėra stiprus lyderis, o ligšioliniai pasiekimai yra tik giminytės ryšių pasekmė. Dėl to abejojama, ar jis pajėgus suvaldyti Kazachstaną N. Nazarbajevų pasitraukimo atveju.

Politologų teigimu, kiekvienas Kazachstano elito atstovas svajoja apie prezidento postą, todėl nenumatytos aplinkybės bei staigūs pokyčiai gali nulemti didžiulius konfliktus. Didžiausias N. Nazarbajevų oponentas yra buvęs jo vyriausios dukters vyras Rachatas Alijevas. Pastarasis šiuo metu gyvena išeivijoje, kadangi Kazachstane yra nuteistas 40 metų kalėti už žmonių pagrobimus bei reketą. R. Alijevas nuolat viešina pirmosios šalies šeimos paslaptis savo interneto svetainėje. Būtent jis paskelbė informaciją apie tai, kad N. Nazarbajevus jau 5 metus kovoja su prostatos vėžiu. Dabartinio vadovo mirties atveju, R. Alijevas galėtų tikėtis grįžti į Kazachstaną.

Dar vienas potencialus kandidatas į prezidentus yra Kazachstano ministras pirmininkas Karimas Masimovas. Manoma, jog jis pasižymi stipriomis lyderio savybėmis. Nors etninė uigūro kilmė buvo laikoma kliūtimi aukštam postui užimti, tačiau viešoji nuomonė pasikeitė 2007 m. jam tapus ministru pirmininku. K. Masimovas nėra reformistas, todėl jam tapus prezidentu, permainos Kazachstano politinėje sistemoje yra mažai tikėtinos.

Reaguodamas į spekuliacijas N. Nazarbajevų įpėdinių tema, Kazachstano prezidento patarėjas pareiškė, kad buvęs opozicijos lyderis, bankininkas Muchtaras Abliazevas ir

Rachatas Alijevas svajoja apie revoliuciją. Anot jo, netikėto prezidento pasitraukimo atveju labiausiai tikėtina, kad šį postą užims Timuras Kulibajevs. Tuo tarpu pats T. Kulibajevs teigia nematęs savęs politikoje ir esąs nustebeš išgirdęs tokį pareiškimą.

Turint omenyje ribotą žodžio laisvę Kazachstane, tokie pasisakymai būsimų kandidatų į prezidento postą tema galėtų reikšti ilgos ir sudėtingos kovos dėl įtakos pradžia.

*Parengta remiantis: Jamestown Foundation, Lenta.ru, Kommersant.ru
(Nuotrauka iš Jamestown Foundation)*